

Samferdselsdepartementet
Pb 8010 Dep
0030 Oslo

Også sendt pr. e-post til lennart.garnes@sd.dep.no

MOTTATT

06 AUG 2009

Deres ref:

Vår ref: #82292v1/th-th

Saksbehandler: Trude Hafslund
th@jus.no T +47 22 03 50 61

01.07.2009

Høringsuttalelse - Endringer i vegtrafikkloven knyttet til andre rusmidler enn alkohol

I. Innledning

Vi viser til departementets høringsbrev av 2. april 2009 vedrørende ovennevnte høring.

Det er en prioritert oppgave for Advokatforeningen å drive rettspolitisk arbeid gjennom høringsuttalelser. Advokatforeningen har derfor en rekke lovutvalg inndelt etter fagområder. I våre lovutvalg sitter advokater med særskilte kunnskaper innenfor det aktuelle fagfelt og hvert lovutvalg består av advokater med ulik erfaringsbakgrunn og kompetanse innenfor fagområdet. Arbeidet i lovutvalgene er frivillig og ulønnet.

Advokatforeningen ser det som sin oppgave å være en uavhengig høringsinstans med fokus på rettsikkerhet og på kvaliteten av den foreslåtte lovgivningen.

I saker som angår advokaters rammevilkår vil imidlertid regelendringen også bli vurdert opp mot advokatbransjens interesser. Det vil i disse tilfellene bli opplyst at vi uttaler oss som en berørt bransjeorganisasjon og ikke som et uavhengig ekspertorgan. Årsaken til at vi sonder mellom disse rollene er at vi ønsker å opprettholde og videreutvikle den troverdighet Advokatforeningen har som et uavhengig og upolitisk ekspertorgan i lovgivningsprosessen.

I den foreliggende sak uttaler Advokatforeningen seg som ekspertorgan. Saken er forelagt lovutvalget for strafferett og straffeprosess. Lovutvalget består av Harald Stabell (leder), Kristin Barth-Larsen, Sven Crogh, Arild Dyngeland, Erling Lyngtveit, Inger Marie Sunde og Torfinn Svanem.

Advokatforeningen avgir følgende høringsuttalelse:

II. Sakens bakgrunn

Advokatforeningen er enig i at kjøring med motorvogn i ruspåvirket tilstand er et alvorlig og stigende trafikksikkerhetsproblem og samfunnsproblem. Hensynet til den generelle trafikksikkerheten og dermed også ønsket om å minimalisere antall ulykker i trafikken, tilsier at reglene klargjøres.

Det er Advokatforeningens syn at man ut fra dagens lovregler og gjeldende rettspraksis, når det gjelder kjøring med narkotiske og andre virkestoffer i blodet, har hatt en utilfredsstillende

bevissituasjon med hensyn til om de enkelte tilfellene kan klassifiseres som kjøring i påvirket tilstand eller ikke i henhold til vegtrafikkloven § 22 første ledd jfr § 31.

Dette gjelder særlig i de såkalte blandingstilfellene, hvor det enkelte stoffs konsentrasjon ikke er spesielt høy, men hvor det i tillegg påvises konsentrasjoner også av andre stoffer.

Hvorvidt de enkelte stoffene i enkelttilfelle har vært gjensidig forsterkende og da slik at disse samlet sett har ført til en konklusjon om at føreren var påvirket i vegtrafikklovens forstand, har i realiteten vært helt avhengig av en uttalelse om dette fra Folkehelseinstituttet (tidligere Statens Rettstoksikologiske Institutt). Bevisvurderingen er vanskelig fordi den beror på et medisinsk skjønn. En skjønnsvurdering medfører uklarhet i forhold til de strenge beviskrav som gjelder for domsfellelse i straffesaker.

Det synes å være en viss uenighet mellom folkehelseinstituttet og andre medisinske miljøer om bl.a. muligheten til tilvenning til de enkelte stoffene. Dette bidrar til å forsterke den uklare bevissituasjonen.

På denne bakgrunn ser Advokatforeningen et behov for klargjøring av hva som i lovens forstand skal regnes som illegal ruspåvirkning. Innføring av legalgrenser for slike stoffer vil føre til en harmonisering med reglene for alkoholpåvirkning og lette bevissituasjonen for domstolene, og på sikt føre til klare prosessuelle besparelser med færre meddomsrettssaker og flere summariske pådømmelser i enedommersak i henhold til straffeprosessloven § 248.

Det er kjennetegnende for slike straffesaker at det stadig påberopes individuelle forskjeller i forhold til tidligere bruk av de enkelte illegale stoffene, og at såkalte tilvenningseffekter (lavere ruseffekt ved lang tids bruk) derfor påberopes som argument for at man ikke kan konkludere med at vedkommende var påvirket i vegtrafikklovens forstand.

Ut fra rettspraksis, herunder også ut fra den foreliggende praksis fra Folkehelseinstituttet i enkeltsaker, må det betraktes som en kjensgjerning at det forekommer en viss tilvenning av enkelte stoffer ved lang tids bruk, noe som igjen medfører at en person som over lang tid har brukt angjeldende stoff, i realiteten vil være mindre ruspåvirket enn en person som bruker dette stoffet med for første gang.

Advokatforeningen vil fremheve det som viktig at man ved innføring av nulltoleranse med minstegrenser, tar tilstrekkelig hensyn til tilvenningsmomentet, slik at legalgrensen ikke settes for lavt, jfr. nærmere nedenfor.

Når det gjelder spørsmålet om påvirkning ved bruk av legeforeskrevne medikamenter, er Advokatforeningen enig med arbeidsgruppen i at man opprettholder den såkalte påvirkningsregelen, d.v.s. at det vil være opp til domstolene i den enkelte sak å foreta en totalvurdering av alle foreliggende bevis om vedkommende fører under kjøringen var påvirket eller ikke. I slike tilfelle vil det ligge en medisinsk vurdering og råd fra lege bak den enkelte foreskrivning og bruk.

III- Kommentarer til de enkelte forslag:

Den rettslige bedømmelsen av påvirkningsspørsmålet vedr. andre stoffer enn alkohol har vist seg, å være både komplisert og vanskelig. Dette gjelder særlig hvor konsentrasjonene av enkeltstoffer er lave, men hvor det forefinnes konsentrasjoner av flere ulike stoffer samtidig. Klare og effektive regler må veies opp mot den enkeltes rettssikkerhet.

a) påvirkning av illegale narkotiske stoffer/legemidler:

Arbeidsgruppen foreslår her innføring av et nulltoleranseprinsipp med minstegrenser (ulike grenser for ulike stoff), og at slike legalgrenser settes lavt.

Advokatforeningen har ingen innvendinger mot at det innføres særskilte minstegrenser for de ulike typer stoffer slik arbeidsgruppen har foreslått, og man er enig i at dette i så fall nærmere må utredes av et senere nedsatt ekspertutvalg. Formålet må være å sikre at loven kun rammer førere med stoffkonsentrasjonene i blod, og hvor det ut fra sikre vitenskapelige konklusjoner foreligger mulighet for prestasjonsforringelser og nedsatt kjøreferdighet.

Man er enig i at slike saker i dag krever store ressurser både av politi, påtalemyndighet og domstolene for å komme til klarhet i bevisituasjonen.

Advokatforeningen mener imidlertid at man ved innføring av slike grenser for de forskjellige stoffer må ta høyde for tidligere tilvenning av stoffer som man medisinsk vanskelig kan sette noen faste påvirkningsgrenser for. På dette punkt er derfor Advokatforeningen uenig med arbeidsgruppen, og vil foreslå at Nasjonalt folkehelseinstitutt fortsatt skal avgi en sakkyndig vurdering. Dette gjelder de stoffer som nevnt hvor det ikke kan settes faste påvirkningsgrenser og de tilfellene hvor det foreligger kombinasjonsrus med relativt lave verdier og hvor det av den grunn er vanskelig å fastslå at det foreligger påvirkning, konsentrasjonene vurdert samlet.

I slike tilfelle vil nettopp utviklet påvirkningstoleranse være et viktig vurderingstema i forhold til spørsmålet om stoffkonsentrasjonen er prestasjonsforringende for den enkelte siktede, og om kjøreferdigheten nedsettes ved angitt konsentrasjon.

Advokatforeningen kan vanskelig se, slik arbeidsgruppen synes å legge til grunn på side 6 under pkt. 1.3, at man i slike tilfelle kun skal foreta en sakkyndig vurdering for å avdekke eventuell påvirkningstoleranse dersom det aktuelle stoffet er foreskrevet ved resept, mens man skal se bort fra slik toleranse, og således ikke foreta noen sakkyndigutredning, dersom stoffet er skaffet til veie på annen måte.

Det er aktuell påvirkning og nedsettelse av kjøreferdigheten som man ønsker å ramme, ikke måten stoffet er skaffet til veie på. Ulovlig erverv rammes av andre regler.

Ovennevnte reservasjon m.h.t. påvirkningstoleranse bør inntas i en eventuell ny lovtekst i vegtrafikkloven § 22, eller at dette presiseres i forskriften.

For øvrig mener Advokatforeningen at hensynet til påvirkningstoleranse må ivaretas ved at man ikke setter legalgrensene for lave. Hvilke grenser som bør settes vil måtte avgjøres av et ekspertutvalg.

Når det gjelder inntak av legemidler, herunder narkotika, foreskrevet ved resept, er Advokatforeningen enig i at påvirkningsregelen videreføres, og at det fortsatt skal tas hensyn til eventuelt individuelt opparbeidet toleranse mot legemiddelets rusgivende effekter. Man er videre enig i at dette bør fremgå direkte av lovteksten, jfr. arbeidsgruppens merknader under pkt 14 til forslag til endringer av vegtrafikkloven § 31 samt forslaget til ny lovtekst.

b) vedr. forslag til endring av vegtrafikkloven § 31 – straffeutmålingen i saker om ruspåvirket kjøring:

Advokatforeningen har ingen merknader til de foreslåtte endringer av vegtrafikkloven § 31 om nye regler for utmåling av straff for kjøring under påvirkning av andre stoffer enn alkohol.

Påvirkning av stoffer som det ikke kan settes faste grenser for, bør ledsages av en konkret sakkyndigutredning som utgangspunkt for en analogisk anvendelse av prinsippene i annet ledd litra a-c.

Advokatforeningen mener imidlertid, at sakkyndig vurdering ikke bare begrenses til de stoffer som har vært foreskrevet ved resept, og at toleranseutvikling også skal kunne tas hensyn til i straffeutmålingen.

For øvrig har Advokatforeningen ingen spesielle kommentarer til de foreslåtte endringene i reglene om rutinemessige rustester også uten direkte mistanke om påvirkning slik man pr. i dag har for tilfelle med hensyn til alkotest. Det følger også av dette at politiet i slike saker bør få den nødvendige hjemmel til å kreve blodprøve såfremt hurtigtesten gir utslag.

De foreslåtte presiseringer i vegtrafikkloven § 34 første ledd med pålegg om legeundersøkelse for å avdekke om helsekravene til førerrett, har Advokatforeningen heller ingen spesielle kommentarer til.

c) konsekvenser ved ruspåvirket kjøring – førerrett, bruksforbud

I spørsmålet om tap av førerretten som følge av kjøring med lavpåvirkning, er Advokatforeningen enig med arbeidsgruppens flertall i at lavpåvirkningstilfellene som hovedregel ikke bør føre til tap av førerretten. Man er på dette punkt enig i flertallets begrunnelse om at det ikke er lavpåvirkningstilfellene som er størst til fare for trafikksikkerheten samt at et tap av førerretten i disse tilfellene vil føre til at den samlede belastningen for den domfelte vil bli uforholdsmessig tyngende.

Man deler flertallets syn om at man i enkelttilfelle hva angår den yngste førergruppen, kan ha mulighet til å kreve et kortvarig tap av førerretten.

Når det gjelder endring av lovens regler for å beslutte bruksforbud, er Advokatforeningen ikke enig i at det innføres adgang til å beslutte slikt forbud også i de tilfelle der vedkommende motorvogneier ikke tidligere er ilagt straff for ruspåvirket kjøring.

Et bruksforbud er et alvorlig inngrep i den enkeltes livsutfoldelse og kan ha økonomiske konsekvenser. Slik Advokatforeningen vurderer det, vil en stor del av disse sakene være engangsforeteelser hvor den dømte under enhver omstendighet ikke vil forgå seg på nytt.

Gjeldende § 36 nr 2 c vil være tilstrekkelig. Adgangen til å nedlegge bruksforbud bør være forbeholdt de alvorligere tilfellene hvor den domfelte viser at de øvrige reaksjonene ikke har den tilstrekkelige effekt.

Advokatforeningen er ikke enig i forslaget om en ny bokstav d) i vegtrafikkloven § 36 nr 2 som skal gi hjemmel til å beslutte bruksforbud kun på bakgrunn av siktelse eller tiltale.

Som regel vil et midlertidig beslag av førerretten være forankret kun i skjellig grunn til mistanke (om føring i påvirket tilstand). Det skjer ikke sjelden at saken blir henlagt uten ytterligere påtalemessig forføyning. Det vil ofte kunne gå lang tid frem til endelig dom foreligger.

En lovhjemmel til å beslutte bruksforbud for kjøretøyet før rettskraftig dom vil i for stort omfang ramme uskyldige.

Advokatforeningen er enig i arbeidsgruppens forslag til ny regel i vegtrafikkloven § 31 nr 1 annet ledd tredje punktum om at regelen bare gjelder for de som ikke har førerkortet på prøve.

IV- Oppsummering/Advokatforeningens hovedsynspunkter:

Advokatforeningen enig i behovet for en nærmere presisering i lovverket av grensene for når en fører skal kunne ansees som påvirket i vegtrafikklovens forstand.

Man slutter seg derfor til forslaget om innføring av legalgrenser også for andre rusmidler enn alkohol.

Reglene må utformes slik at loven kun rammer førere med stoffkonsentrasjoner hvor det ut fra sikre vitenskapelige konklusjoner foreligger mulighet for prestasjonsforringelse og nedsatt kjøreferdighet

Advokatforeningen har ingen innvendinger mot at det innføres legalgrenser for de stoffer hvor det er mulig å måle påvirkning. Dette vil omfatte stoffer som er kjent for å påvirke kjøreferdigheten, for eksempel benzodiazepiner, opiater, hasj, amfetamin, heroin m.v.

For de mer sjeldne stoffer hvor det medisinsk vanskelig kan settes noen faste påvirkningsregler, samt i de tilfellene hvor det foreligger såkalt kombinasjonsrus (påvisning av flere stoffer med lave nivå), må det i påvirkningsvurderingen kunne tas høyde for eventuell tilvenning ved lengre tids bruk av stoffet hos den aktuelle fører. I disse tilfellene vil spørsmålet om påvirkningstoleranse være et viktig vurderingstema i forhold til spørsmålet om stoffkonsentrasjonene er prestasjonsforringende og om kjøreferdigheten nedsettes.

Advokatforeningen kan ikke se at behovet for å vurdere tilvenning skal behandles forskjellig alt etter om stoffet har vært foreskrevet av lege eller ikke. Formålet er å ramme nedsatt kjøreferdighet uavhengig av om hvor den aktuelle fører har anskaffet det aktuelle stoff.

Advokatforeningen er ikke enig i en lovendring hvor det gis hjemmel for å beslutte bruksforbud av motorvogn også i de tilfeller hvor motorvogneieren ikke tidligere er ilagt straff for kjøring under ruspåvirkning. Dagens regler i vegtrafikkloven § 36 nr 2 c) må ansees tilstrekkelig. Adgangen til nedleggelse av bruksforbud bør være forbeholdt de alvorligere tilfellene hvor den domfelte, ved gjentatt bruk, tydeliggjør at førstegangsreaksjonen ikke har hatt den tydelige effekt.

Det er videre Advokatforeningens syn at det ikke bør innføres regler om adgang til å beslutte bruksforbud for motorvogn utelukkende på grunnlag av en siktelse eller en tiltale.

Erfaringsmessig vil det kunne gå lang tid fra siktelse til domstolene har behandlet saken.

Vennlig hilsen

Berit Reiss-Andersen
leder